

CRNA GORA
SKUPŠTINA

Odbor za ljudska prava i slobode

Broj: 00- 63-8/20-

Podgorica, 18. septembar 2020. godine

INFORMACIJA

O UČEŠĆU SEKRETARA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE SLAVE BURIĆ NA SASTANKU REFERENTNE GRUPE ZA EVALUACIJU PROGRAMA SARADNJE IZMEĐU VLADE CRNE GORE I UNICEF-A ZA PERIOD 2017-2021. GODINA, održanom 17. septembra 2020. godine

Sekretar Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore Slava Burić učestvovala je na sastanku Referentne grupe za evaluaciju Programa saradnje Vlade Crne Gore i UNICEF-a, održanom putem Zoom platforme 17. septembra 2020.

Podsjećanja radi, za člana Referentne grupe u ime Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore 26. saziva bila je imenovana poslanica mr Branka Tanasijević, članica Odbora.

Sastanak je pratila i saradnica u Sekretarijatu Odbora Sonja Jokić.

Na sastanku je predstavljen Nacrt izvještaja o evaluaciji Programa saradnje između Vlade Crne Gore i UNICEF-a za period od 2017. do 2021. godine.

Uvodna obraćanja su imali koopredsjedavajući Referentnom grupom, v.d. generalnog direktora Generalnog direktorata za multilateralne poslove u Ministarstvu vanjskih poslova ambasador Veljko Milonjić i šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori Huan Santander.

Ambasador Veljko Milonjić je ocijenio da je Nacrt izvještaja o evaluaciji detaljan i prikazuje objektivnu sliku stanja i ostvarenih rezultata u zajedničkom radu na promociji i ostvarivanju prava djeteta. Vjeruje da će saradnja na ostvarivanju dječjih prava biti nastavljena kroz proaktivni pristup UNICEF-a i snažnu spremnost Vlade i partnera iz javnog sektora da podrže sprovođenje kako tekućih, tako i novih inicijativa i programa. Mišljenja je da preporuke evaluatora ukazuju kojim putem treba ići dalje i izrazio je želju da se obezbijedi kontinuitet u novom Programu saradnje. Zahvalan je evaluatorkama na prepoznavanju potrebe za fokusiranjem na pitanja rodne ravnopravnosti i klimatskih promjena kao prioritetnih oblasti. Zahvalio je na podršci UNICEF-a tokom pandemije koronavirusa i na spremnosti da podrži sprovođenje reforme obrazovnog sistema u Crnoj Gori.

Šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori Huan Santander je saopštio da su članovi Referentne grupe stekli uvid u efikasnost podrške UNICEF-a u proteklih pet godina. Stoga je ova Grupa u idealnoj poziciji da nastavi saradnju sa UNICEF-om kako bi se izabrali prioriteti u oblasti prava djeteta kojima se treba baviti u narednom periodu. Predložio je da se članstvo u Grupi proširi i da se uključe aktere iz drugih relevantnih sektora, po mogućnosti i iz privatnog sektora. Naglasio je da evaluacija predstavlja nezavisnu analizu i sadrži konstruktivne preporuke za budući rad. Imajući u vidu brojne izazove sa kojima se djeca suočavaju tokom pandemije koronavirusa, Santander smatra da vlade i zajednice treba da se potrude da djeca budu zaštićena od nasilja i da ne zapadnu u siromaštvo. Zaključio je da su UNICEF i Vlada Crne Gore postigli značajne rezultate u oblasti prava djeteta, posebno u inkluziji.

Lene Poulsen, vođa Tima za evaluaciju je predstavila Nacrt izvještaja o evaluaciji Programa saradnje između Vlade Crne Gore i UNICEF-a za period 2017-2021. godina sa posebnim fokusom na glavne nalaze, zaključke, naučene lekcije i preporuke. Istakla je da je fokus evaluacije bio na tri komponente Programa saradnje Vlade Crne Gore i UNICEF-a za period 2017-2021. koje uključuju: socijalnu i dječju zaštitu, kvalitetno obrazovanje i osnaživanje adolescenata, praćenje stanja dječjih prava i pristup pravdi, kao i na komponenti koja se tiče osnaživanja i participacije adolescenata iz Programa saradnje za period od 2012. do 2016. Tokom procesa evaluacije vodili su računa o obezbjeđivanju nepristrasnih ocjena, kao i o participativnosti kako bi od različitih subjekata dobili što kvalitetnije rezultate. Metodologija je podrazumijevala analizu relevantne dokumentacije, istraživanje percepcije među ključnim akterima o strateškom pozicioniranju UNICEF-a i intervju sa ključnim

akterima. Tokom prikupljanja podataka razgovarali su sa ključnim zainteresovanim stranama u Podgorici, Nikšiću, Beranama, Bijelom Polju, Baru, Herceg Novom, Kotoru i Ulcinju. Strategije implementacije Programa saradnje uključivale su: međusektorski pristup programskim aktivnostima, zagovaranje i kampanje; razvoj kapaciteta; politički dijalog i savjetovanje; praćenje stanja prava djece; generisanje znanja; inovacije; pilotiranje, modelovanje i proširivanje i partnerstva.

Lene Poulsen je predstavila ključne uspješne priče koje su identifikovali u Crnoj Gori, među kojima su: rani razvoj djeteta i kvalitet i pristup predškolskom vaspitanju i obrazovanju; inkluzija djece sa smetnjama u razvoju; podrška adolescentima u pogledu usvajanja životnih vještina; deinstitutionalizacija i prekid prakse smještanja djece mlađe od 3 godine u institucije za smještaj; roditeljstvo za cjeloživotno zdravlje (za roditelje djece starosti 2–9 godina) i od maloljetničkog pravosuđa do pristupa pravdi za svu djecu. Svaka od uspješnih priča podrazumijevala je međusektorski pristup programskim aktivnostima, institucionalnu podršku Vladi Crne Gore i civilnom društvu na nacionalnom i opštinskom nivou kroz različite strateške aktivnosti i partnerstva kroz saradnju sa drugim organizacijama koje podržavaju Crnu Goru u poboljšanju uslova za djecu. Iako je da je dokumentovan napredak u dostizanju međunarodnih standarda za ostvarivanje i zaštitu prava djece, postoje određeni razlozi za zabrinutost u vezi sa odgovaranjem na preporuke međunarodnih komisija za ljudska prava. Strateška vodeća uloga UNICEF-a u Programu saradnje dodatno je potvrđena širokim obuhvatom i partnerstvima čiji je cilj implementacija Programa u koji su uključene 33 organizacije civilnog društva, 24 vladine institucije i jedan privatni subject. Ocijenila je da postoji određena zabrinutost u vezi sa ograničenom saradnjom sa zvaničnim nacionalnim koordinacionim tijelom za Rome i Egipćane, kao i sa nacionalnim ženskim pokretom. Takođe, smatra da je ograničena pažnja posvećena kontekstualno specifičnom i dinamičnom rodnom statusu u okviru aktivnosti na postizanju rodne ravnopravnosti i osnaživanju žena. Izuzetno profesionalno osoblje Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori najvažniji je element uspješne implementacije Programa, što cijene i partneri iz Vlade Crne Gore. Nacionalni partneri pokazuju snažnu predanost Programu saradnje, ali još uvijek očekuju da UNICEF preuzme vodeću ulogu. Prema navodima brojnih predstavnika zainteresovanih strana, strukture za zaštitu dječjih prava na opštinskom nivou su upitne, a posebno centri za socijalni rad u obliku kakav imaju u ovom trenutku. UNICEF-ovo prisustvo, dugoročna vizija, strateško pozicioniranje i podrška ključnim pitanjima koja se tiču prava djece i adolescenata doveli su do promjene stavova i društvenog ponašanja u Crnoj Gori u skladu sa odredbama Konvencije UN o pravima djeteta. Dugoročne i sveobuhvatne kampanje ključne su za rezultate Programa saradnje, ali nema dokaza o razvoju nacionalnih kapaciteta u skladu sa UNICEF-ovom strategijom implementacije u vezi sa dugoročnim kampanjama zagovaranja i informisanja. Zaključila je da je Program saradnje uspješno doprinio poboljšanju stanja u oblasti ostvarivanja i zaštite prava djeteta u Crnoj Gori, kao i realizaciji agende u vezi sa Ciljevima održivog razvoja. Naglasila je da ostaje zabrinutost u vezi sa implementacijom nacionalnog zakonodavstva i strategije za ostvarivanje i zaštitu prava djeteta na nivou opština. Fleksibilna kombinacija strategija implementacije i sve većeg fokusa na integrisani pristup koji spaja ključne zainteresovane strane i sektore u cilju zajedničkog, komplementarnog, obostranog jačanja i transparentnih programskih aktivnosti obećava održivost i dugoročni uticaj. Implementacija Programa saradnje moguća je kroz dobro uspostavljena i konstruktivna partnerstva sa ključnim ministarstvima, pravosudnim organima, ključnim nacionalnim institucijama poput institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore i specijalizovanih zavoda, odbora Skupštine Crne Gore, organizacija civilnog društva, agencija Ujedinjenih nacija, privatnog sektora, Evropske unije i drugih partnera sa kojima se ostvaruje saradnja. S druge strane, ograničena pažnja posvećena je podržavanju glasa djece i adolescenata u nacionalnoj agendi za pitanja klimatskih promjena i zaštite životne sredine.

Lene Poulsen, vođa Tima za evaluaciju je informisala da je Tim preporučio da se u narednim Programima saradnje akcenat usmjeri na podršku Vladi i ključnim nacionalnim institucijama za ostvarivanje i zaštitu prava djeteta i organizacijama civilnog društva. Smatra da bi Predstavništvo UNICEF-a u Crnoj Gori i Vlada Crne Gore trebalo da razmotre sledeće preporuke: jačanje kapaciteta i funkcionalnosti nacionalnog Savjeta za prava djeteta; uspostavljanje slojevitih, ali u potpunosti integrisanih struktura Savjeta za prava djeteta sa operativnim lokalnim savjetima za prava djeteta na nivou opština; oslanjanje na UNICEF-ov potencijal za inovacije, kako bi se razvili novi modeli implementacije; ojačati upotrebu perspektive višedimenzionalnog siromaštva prilikom realizacije programskih aktivnosti i implementacije Programa i ojačati međusektorski pristup kao temeljni princip Programa saradnje sa fokusom na razvoj u ranom djetinjstvu, sigurne i inkluzivne zajednice i

osnaživanje adolescenata. Takođe, preporučuje da se naredni Program saradnje zasniva na principima međusektorskog pristupa, pa bi Predstavništvo UNICEF-a u Crnoj Gori i Vlada Crne Gore trebalo da razmotre sljedeće preporuke: procjena kapaciteta i političke posvećenosti Vlade međusektorskim programskim aktivnostima, kako na nacionalnom tako i na lokalnom nivou; podrška ključnim resornim ministarstvima u pripremi programa za zaštitu dječjih prava koje će biti opredijeljena budžetska sredstva u skladu sa novim pristupom programskom budžetiranju; razvijanje nacionalnih kapaciteta za planiranje i pružanje integrisanih i višestranih intervencija; generisanje dodatnih znanja o tome kako se na najbolji način mogu riješiti duboko ukorijenjeni problemi koji se odnose na siromaštvo djece, nasilje, društvenu isključenost i napuštanje škole. Pored toga, Tim za evaluaciju preporučuje jačanje funkcionalnih partnerstava za implementaciju Programa saradnje, pa Predstavništvo UNICEF-a i Vlada treba da razmotre sljedeće preporuke: jačanje aktivnog učešća ključnih direktorata, direkcija i odjeljenja u resornim ministarstvima, posebno Kancelarije za rodnu ravnopravnost i Kancelarije za promociju i zaštitu prava Roma i Egipćana pri Ministarstvu za ljudska i manjinska prava u Programu saradnje; nadovezivanje na institucionalno znanje UNICEF-a o javno-privatnim partnerstvima kako bi se stvorili modeli koji će promovisati i osigurati uključenost privatnog sektora u promovisanje ostvarivanja i zaštite prava djeteta u Crnoj Gori. Veću pažnju treba posvetiti rodnoj ravnopravnosti i osnaživanju djevojčica i žena, pa Predstavništvo UNICEF-a i Vlada Crne Gore treba da razmotre jačanje pristupa rodnoj ravnopravnosti i osnaživanju djevojčica i žena i tranziciju sa rodne osjetljivosti na rodnu reaktivnost; promovisanje uloge UNICEF-a u svim komponentama Integrisanog programa UN-a za Crnu Goru, uključujući klimatske promjene i zaštitu životne sredine i promišljanje o daljem jačanju znanja i posvećivanju pažnje mentalnom zdravlju djece i adolescenata.

Tokom diskusije svoje ocjene o dosadašnjoj saradnji sa UNICEF-om i Nacrtu izvještaja o evaluaciji Programa saradnje između Vlade Crne Gore i UNICEF-a dali su: Kristina Mihailović, koordinatorka Programa u NVO Udruženje „Roditelji“, Ibrahim Smailović, generalni direktor Direktorata za građansko zakonodavstvo i nadzor u Ministarstvu pravde, Indira Količić, generalna sekretarka Unije srednjoškolaca, ambasador Veljko Milonjić, v.d. generalnog direktora Generalnog direktorata za multilateralne poslove u Ministarstvu vanjskih poslova i Huan Santander, šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori.

Ocijenjeno je da je Nacrt izvještaja sveobuhvatan, veoma kvalitetan, a da je preporuka koja se odnosi na potrebu jačanja Savjeta za prava djeteta veoma važna.

Kristina Mihailović, koordinatorka Programa u NVO Udruženje „Roditelji“ je ocijenila da je Nacrt izvještaja prihvatljiv, uz napomenu da su podaci prikupljeni prije nego što su nastupili efekti pandemije izazvane koronavirusom. U aktuelnom kontekstu borbe sa pandemijom, osjeća potrebu da se pažnja posveti inkluzivnom obrazovanju i jednakim šansama. Okruženje za rad postaje sve kompleksnije, tako da treba da budemo pametni kako bismo na minimum smanjili broj djece koja se suočavaju sa ograničenim pristupom obrazovanju, uključujući romsku djecu, djecu iz porodica koje su u nepovoljnijem socijalnom položaju, djecu sa smetnjama u razvoju. Sa ponovnim otvaranjem škola, ove grupe nailaze na probleme u ostvarivanju prava na obrazovanje zbog čega je hitno potrebno pronaći rješenja. Saglasna je sa preporukom koja se odnosi na jačanje Savjeta za prava djeteta, jer Savjet treba da ima veću ulogu.

Ibrahim Smailović, generalni direktor Direktorata za građansko zakonodavstvo i nadzor u Ministarstvu pravde smatra da ovaj Izvještaj daje odgovore na ključna pitanja. Evaluacija je veoma sveobuhvatna i pokrenula je važno pitanje koje se tiče funkcionisanja Savjeta za prava djeteta. Uloga Savjeta je prepoznata, ali bi možda trebalo da razmislimo o izmjenama kojima bi Savjetu trebalo dati centralnu ulogu u sprovođenju i praćenju brojnih strategija i programa koji se tiču prava djeteta. Savjet treba da angažuje ljude koji poznaju prava djeteta i porodično pravo, kao i prava na socijalnu zaštitu. Uputio je poziv šefu Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori za saradnju u pripremi budućeg zakonskog okvira koji se tiče prava djeteta.

Indira Količić, generalna sekretarka Unije srednjoškolaca se zahvalila na prilici da predstavlja mlade. Saglasna je da je pitanje angažmana Savjeta za prava djeteta adekvatno prepoznato. Evaluacija ističe mnoga pitanja koja su mladima bliska, naročito kada su u pitanju normativni pristupi rješavanju problema. Pozvala je sve učesnike da uključe djecu i mlade prilikom izrade dokumenata, zakona ili strategija koja se odnose na prava djece i mladih. Takođe, informisala je učesnike sastanka o osnivanju Mreže mladih u Crnoj Gori.

Ambasador Veljko Milonjić, v.d. generalnog direktora Generalnog direktorata za multilateralne poslove u Ministarstvu vanjskih poslova je saglasan sa preporukom za jačanje Savjeta za prava djeteta. Predložio je da se ubuduće teži komplementarnijem djelovanju različitih institucija kako bi se ostvarili konkretni rezultati. Takođe, potrebno je nadograđivati sve što je do sada ostvareno u pravcu inkluzivnosti i jednakih prilika za djecu, podijeliti zadatke i odgovornost kako bi se postigli ostvarljivi i realni ciljevi. Zaključio je da je UNICEF kohezivni element koji može da nas organizuje i podstakne na uspješnu saradnju.

Huan Santander, šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori je zahvalio svima na korisnim inputima u kojima su ukazali na više elemenata koje UNICEF ima u vidu kao prioritete u izradi novog Programa saradnje, među kojima su: inkluzivno obrazovanje, kapaciteti i kvalitet obrazovanja/škola, sistemi za dječju zaštitu, zdravlje i ishrana i pristup socijalnoj zaštiti. Situaciona analiza će takođe pružiti bazu konkretnih pokazatelja za potrebe utvrđivanja programskih prioriteta. Čak i pored toga što trenutno još uvijek nema podataka o socio-ekonomskim efektima koronavirusa, na osnovu iskustava drugih zemalja, pretpostavlja se da će uticaj na djecu biti negativan. Ukazao je da je godišnji budžet UNICEF-a neznatan u poređenju sa budžetom Vlade, zbog toga UNICEF nije krupan akter, ali nastoji da se strateški pozicionira i investira svoje resurse na najbolji mogući način.

Dogovoreno je da članovi Referentne grupe do 24. septembra 2020. dostave eventualne predloge i sugestije na Nacrt izvještaja. Takođe, planirano je da se nastavi saradnja sa Referentnom grupom u procesu razmatranja Situacione analize o djeci i adolescentima u Crnoj Gori i pripremi novog Programa saradnje između Vlade i UNICEF-a za period od 2022. do 2026. Predloženo je da se članstvo Referentne grupe proširi i da se uključe dodatni partneri, kao i da se razmotri mogućnost uključivanja predstavnika privatnog sektora.

SEKRETAR ODBORA

Slava Burić